

23.11.2009

1508/9231/2009

TeliaSonera Finland Oyj

Viite
Ref.
Ref.

Asia
Ärende
Subject

Viestintäviraston kannanotto TeliaSonera Finland Oyj:n menettelystä iPhone -puhelimien kytkykauppasopimusten päättyessä

Asian tausta

Viestintävirastoon on tullut useampia asiakasvalituksia koskien Apple Inc.:n (jäljempänä myös Apple) valmistamien ja TeliaSonera Finland Oyj:n (jäljempänä myös TeliaSonera) kytkykauppana myymien iPhone -puhelimien liittämäsopimuksen päättymistä ja päätelaitteen siirtämistä toisen operaattorin verkkoon. Viestintäviraston vastaanottamien valitusten mukaan iPhoneen ns. tethering -ominaisuus ei toimi muiden suomalaisten operaattorien kuin TeliaSoneran verkossa. iPhoneen valikossa tethering -ominaisuudesta käytetään suomenkielistä nimitystä internet-jako. Tällä tarkoitetaan puhelimen käyttöä modeemina siten, että sen avulla tietokone yhdistetään internetiin. iPhoneen voi yhdistää tietokoneeseen käyttäen telakkaliitin-USB-kaapelia tai Bluetoothia.¹

Viestintävirastoon tulleiden yhteydenottojen mukaan TeliaSoneran voidaan katsoa tällä hetkellä lainvastaisesti rajoittavan kilpailua, koska se estää muilta operaattoreilta mahdollisuuden tarjota tethering -palvelua iPhone -käyttäjille, jotka ovat purkaneet kytkysopimuksen TeliaSoneran kanssa. Siten TeliaSonera rikkoisi viestintämarkkinalain vaatimusta purkaa operaattorikohtainen lukitus kytkykauppasopimuksen päättyessä.

Sovellettavat säännökset

Viestintämarkkinalain (393/2003) 70 §:n² 1 momentin mukaan päätelaitetta ja matkaviestinverkon liittymää koskevien sopimusten kytkentä toisiinsa kaupantekohetkellä siten, että se vaikuttaa hyödykkeiden ostohintaan (*kytkykauppa*), on sallittua.³ Teleyrityksen tulee tarjota vastaavaa viestintäpalvelua käyttäjälle myös ilman päätelaitetta. Lainkohdan 8 momentin mukaan teleyritys saa estää toisen teleyrityksen liittymän käytön kytkykauppaan kuuluvalla matkapuhelimella. Esto on kuluttajan

¹ <http://www.apple.com/fi/iphone/how-to/index.html#perusteet.iphonen-kayttaminen-modeemina>

² Muutettu lailla 976/2008

³ Kytkykauppa on kuitenkin kielletty GSM-matkaviestinverkon liittymää koskevilla sopimuksilla, ellei kyse ole käyttötarkoitukseltaan tavanomaisesta matkapuhelimesta poikkeavan pöytäpuhelimien, turvapuhelimen tai muun vastaavan GSM-matkaviestinverkon ja liittymän kytkykaupasta (VML 70.2 §).

pyynnöstä purettava, kun liittymäsopimus päättyy 70 §:n 5 tai 6 momentissa tarkoitettussa tilanteessa tai sovitus määräajan päättyessä. Teleyrityksen on purettava esto kahden viikon kuluessa edellä mainitusta pyynnöstä. Eston purkamisesta ei saa periä kuluttajalta maksua.

Viestintämarkkinalain 70 §:n hallituksen esityksessä (81/2005 vp) todetaan, että matkapuhelinoperaattori saisi nimenomaisen säännöksen perusteella estää muiden matkapuhelinoperaattoreiden kuin liittymäoperaattorin palveluiden vastaanottamisen kytkykaupassa tarjottavassa matkapuhelimessa. Siihen, millä tavalla tämä estetään, ei oteta esityksessä kantaa. Esto voi siis olla yhtä hyvin tekninen kuin osapuolten sopimukseenkin perustuva. Eston tulisi kuitenkin olla kuluttajan pyynnöstä purettavissa maksutta liittymäsopimuksen päättyessä, kuitenkin viimeistään kahden vuoden kuluttua liittymäsopimuksen tekemisestä.

Toisen teleyrityksen liittymän käyttö voidaan käytännössä estää monella tavalla. GSM-matkaviestinverkossa käytetään niin sanottua SIM-lukkoa. Se on älykortin tekninen ominaisuus, jolla kortti lukitaan siten, että puhelimessa voidaan käyttää vain yhtä liittymää. Liittymäestoa koskeva 70 §:n 6 momentin säännös on pyritty muotoilemaan mahdollisimman teknologianeutraalisti, eikä se siten viittaa yksinomaan SIM-lukkoa vastaaviin teknisiin järjestelyihin. Pykälässä tarkoitettu esto voitaisiinkin toteuttaa myös vaikkapa liittymäsopimusehdolla.

Viestintämarkkinalain 69 §:n 1 momentin mukaan teleyritys ei saa estää käyttäjää liittämästä yleiseen viestintäverkkoon radiolain vaatimusten mukaista radio- ja telepäätelaitetta. Säännöstä on tulkittu siten, että se estää niin sanotun SIM-lukon käytön eli sellaisen teknisen ominaisuuden asentamisen, jolla käyttäjä pakotetaan käyttämään vain yhden matkapuhelinoperaattorin palveluita. Viestintämarkkinalain 69 §:n 1 momentin säännös on erityisesti tarkoitettu sovellettavaksi yhdessä kytkykauppa-kielto-säännöksen kanssa.

Viestintämarkkinalain 119 §:n mukaan Viestintäviraston tehtävä on valvoa viestintämarkkinalain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista.

Asian selvittäminen

Viestintäviraston selvityspyyntö

Viestintävirasto pyysi 13.10.2009 TeliaSoneralta selvitystä asiassa. TeliaSoneralta pyydettiin selvitystä siitä, katsooko TeliaSonera menettelynsä iPhone -puhelimien osalta täyttävän viestintämarkkinalain 70 §:n 8 momentin asettamat vaatimukset toisen teleyrityksen liittymän käytön eston purkamisesta liittymäsopimuksen päättymistilanteessa. Erityisesti TeliaSoneralta pyydettiin selvitystä siitä, johtuuko valituksissa mainitun iPhone:n tethering -ominaisuuden toimimattomuus muiden suomalaisten teleyritysten verkoissa TeliaSoneran asettamasta estosta vai itse päätelaitteen ohjelmisto- tms. ominaisuuksista.

Viestintävirasto vastaanotti TeliaSoneran ja iPhone -puhelimien valmistajan Applen vastaukset selvityspyyntöön 13.11.2009.

TeliaSoneran selvitys

TeliaSonera toteaa omassa vastauksessaan, että se purkaa kaikista kytkylaitteistaan toisen teleyrityksen liittymän käyttöä koskevat rajoitukset viestintämarkkinalain mukaisesti. Lukituksen purun yhteydessä TeliaSoneran asettamat estot toisen operaattorin liittymän käytölle poistetaan, jolloin kuluttaja voi käyttää laitteella valitsemaansa liittymää.

Internet-jako -ominaisuuden (tethering) käyttö iPhonella edellyttää operaattorikohtaisten asetusten määrittämistä laitteeseen. TeliaSonera on määritellyt ja sopinut internet-jakoa edellyttävät toimet Apple Inc.:n kanssa, jolloin TeliaSoneran asiakkaat voivat käyttää iPhonen internet-jako -ominaisuutta kytkysopimuksen aikana ja sen jälkeen. TeliaSoneran sopimus ei rajoita Applea sopimasta internet-jakoa edellyttävistä asetuksista muiden operaattoreiden kanssa.

Applen selvitys

Apple on toimittanut TeliaSoneran vastauksen yhteydessä oman selvityksensä ja lisätietoja iPhonen tethering -ominaisuudesta. Apple toteaa selvityksessään muun muassa seuraavaa:

Tethering -ominaisuus on uusi ominaisuus iPhonessa. Ominaisuus on ollut olemassa vasta iPhonen OS 3.0:n lanseerauksesta lukien, joka julkaistiin ohjelmistopäivityksenä iPhone 3G:hen 17.6.2009 ja joka sisältyi heinäkuussa 2009 lanseerattuun iPhone 3G S:ään. Koska tethering -ominaisuus voi käsittää merkittäviä datamääriä, tämä ominaisuus saattaa aiheuttaa erityisesti verkkojen ruuhkautumista ja myös verkkojen hallintaan liittyviä kysymyksiä, jotka koskevat operaattoreita maailmanlaajuisesti.

Tiettyjen selvityksessä esiintuotujen riskien johdosta Apple ei ole tehnyt tethering -ominaisuudesta yleisesti saatavilla olevaa ominaisuutta. Jotta iPhonen tethering -ominaisuus toimisi tietyn operaattorin verkossa, operaattorin tulee ensin neuvotella asiasta Applen kanssa, jotta osapuolet voivat määrittellä iPhonen operaattoriasetukset potentiaalisten verkkoihin liittyvien ongelmien minimoimiseksi. Operaattoriasetukset määrittävät muun muassa sen onko tethering -ominaisuus mahdollinen, ja mikäli on, tarjotaanko tethering -ominaisuutta ennalta määrättyinä operaattorin siirtonimenä vai onko tethering -ominaisuus sisällytetty suoraan laitteeseen.

Niistä operaattoreista, joiden verkossa tethering -ominaisuutta voi Applen kanssa tehdyn sopimuksen perustella käyttää, Apple käyttää nimitystä sopimusoperaattori. TeliaSonera on sopimuksen nojalla sallinut iPhonen tethering -ominaisuuden käytön omassa verkossaan. Tällä hetkellä ainoa Suomessa toimiva sopimusoperaattori on TeliaSonera. Applen sopimus TeliaSoneran kanssa ei estä muita operaattoreita tulemasta sopimusoperaattoriksi ja tarjoamasta iPhonen tethering -ominaisuutta verkossaan.

Apple työstää tällä hetkellä ohjelmistointegrationia sen mahdollistamiseksi, että tethering -ominaisuus toimisi kaikkien operaattoreiden verkossa (ovat operaattorit sopimusoperaattoreita tai eivät), mutta se jättäisi operaattoreille mahdollisuuden kieltää tämän ominaisuuden käytön verkossaan, mikäli operaattorilla on erityisiä huolia verkkoonsa liittyen.

Viestintäviraston kannanotto ja perustelut

Matkapuhelinoperaattori voi nimenomaisen lainsäädännön turvin estää toisen teleyrityksen liittymän käytön kytkykaupassa tarjotussa, muussa kuin GSM -verkossa toimivassa, matkapuhelimessa. Eston pitää kuitenkin olla kuluttajan pyynnöstä purettavissa maksutta liittymäsopimuksen päättyessä.

TeliaSonera myy iPhone -puhelimia kytkykaupalla, jolloin TeliaSonera asettaa puhelimeen kytkysopimuksen keston ajaksi eston, joka estää puhelimen käytön toisten teleyritysten liittymillä. TeliaSoneran selvityksen mukaan se poistaa kaikista kytkylaitteistaan toisen teleyrityksen liitty-

män käyttöä koskevat rajoitukset viestintämarkkinalain mukaisesti. Lukuksen purun yhteydessä TeliaSoneran asettamat estot toisen operaattorin liittymän käytölle poistetaan, jolloin kuluttaja voi käyttää laitteella valitsemaansa liittymää.

Tethering -ominaisuuden toimimattomuus muiden teleyritysten kuin TeliaSoneran verkossa ei johdu TeliaSoneran toimesta asetetusta, viestintämarkkinalain 69 tai 70 §:issä tarkoitetusta estosta, joka TeliaSoneran tulisi kytkysopimuksen päättyessä purkaa. Applen asiassa antamasta selvityksestä käy ilmi se seikka, että iPhone -puhelimien tethering -ominaisuuden toimimattomuus Suomessa muiden kuin TeliaSoneran verkossa johtuu puhelimen valmistajan Applen suunnittelemasta ja toteuttamasta puhelimen ohjelmisto-ominaisuudesta. Mikäli teyryitys haluaa iPhone -puhelimien tethering -ominaisuuden toimivan omassa verkossaan, sen täytyy tehdä asiasta erillinen sopimus laitteen valmistajan Applen kanssa. Viestintämarkkinalaki ei aseta suomalaisille matkapuhelinoperaattoreille velvollisuutta solmia laitevalmistajan kanssa sopimusta tethering -ominaisuuden käytön mahdollistamiseksi. Viestintämarkkinalaki ei myöskään koske laitevalmistajien toimintaa.

Viestintävirasto katsoo, että TeliaSonera Finland Oyj ei riko viestintämarkkinalain säännöksiä iPhone -puhelimien kytkykauppasopimuksen päättyessä. Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin, joten Viestintävirasto poistaa asian käsittelystä.

Apulaisjohtaja

Merja Saari

Lakimies

Anu Kettunen

Tiedoksi

Kuluttajavirasto